

**НАПРЯМ 5. ГУМАНІТАРНІ ТА СОЦІАЛЬНІ НАУКИ.
ПЕДАГОГІКА ТА ПСИХОЛОГІЯ.
КУЛЬТУРА І МИСТЕЦТВО**

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-266-4/74>

**СУТНІСТЬ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ
ТА ЙОГО ЗМІСТЬ ТА МУЗИКА ЯК ОДИН ІЗ ЗАСОБІВ
ЕСТЕТИЧНОГО НАВЧАННЯ**

Бегас Л. Д.

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти

*Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
м. Умань, Черкаська область, Україна*

Естетичне виховання – це цілеспрямоване, систематичне вплив на особистість із її естетичного розвитку, тобто. формування творчої активності особистості, здатної сприймати та оцінювати красу навколишнього світу, мистецтва та створювати її. Починається воно з перших років життя дітей [1, с. 5].

У процесі здійснення естетичного виховання необхідно вирішити такі завдання: систематично розвивати естетичне сприйняття, естетичні почуття та уявлення дітей, їх художньо-творчі здібності, формувати основи естетичного смаку.

Дитина з перших років життя неусвідомлено тягнеться до всього яскравого та привабливого, радіє блискучим іграшкам, барвистим кольорам та предметам. Усе це викликає в нього почуття насолоди, зацікавленість. Слово «красивий» рано входить у життя дітей. З першого року життя вони чують пісню, казку, роздивляються картинки; одночасно з дійсністю мистецтво стає джерелом їхніх радісних переживань. У процесі естетичного виховання вони відбувається перехід від несвідомого відгуку все яскраве, красиве до свідомого сприйняття прекрасного [2, с. 33].

Зміст естетичного виховання включає формування знань, умінь і навичок, виховання естетичних почуттів, інтересів і потреб, оцінок і смаків. Знання про прекрасне у дітей формуються в процесі естетичного освоєння навколишньої дійсності, у всьому її різноманітті, а також

мистецтва як найбільш концентрованого відображення прекрасного. Розмаїття життя народжує і різноманітність видів тварин і жанрів мистецтва. Діти дошкільного віку знайомляться з графікою, живописом, скульптурою, декоративно-ужитковим мистецтвом, кожне з яких має свої жанри.

Роль естетичного виховання у розвитку особистості, її всебічному формуванні важко переоцінити.

Вихователь повинен вести дитину від сприйняття краси, емоційного відгуку її до розуміння, формуванню естетичних уявлень, суджень, оцінок. Це робота копітка, що вимагає від педагога вміння систематично, ненав'язливо пронизувати життя дитини красою, всіляко ушляхетнювати його оточення [3, с. 20].

Дошкільникам доступні майже всі види художньої діяльності – складання оповідань, вигадкування віршів, співи, малювання, ліплення. Звичайно, вони мають у них велику своєрідність, яка виражається в наївному, безпосередньому відображенні дійсності, у незвичайній щирості, у вірі в правдивість зображуваного, без піклування про глядачів і слухачів. Вже цьому етапі відбувається розвиток художніх творчих здібностей дітей, які проявляються у виникненні задуму, у втіленні їх у діяльності, в умінні комбінувати свої знання та враження, у великій щирості при вираженні почуттів та думок [2, с. 157].

Великий і різноманітний вплив мистецтва як найважливішого елемента краси та естетичного ставлення до дійсності на людину. Воно перш за все виконує велику пізнавальну функцію і тим самим сприяє розвитку свідомості та почуттів особистості, її поглядів та переконань. В.Г. Белінський зазначав, що у пізнанні навколишнього світу є два шляхи: шлях наукового пізнання та пізнання засобами мистецтва. Він вказував, що вчений говорить фактами, силогізмами, поняттями, а письменник, художник – образами, картинами, але говорять вони про одне й те саме. Економіст, озброюючись статистичними даними, доводить, що становище того чи іншого класу погіршилося або покращилося внаслідок таких і таких причин. Поет показує ці зміни з допомогою образного, художнього зображення дійсності, впливаючи на фантазію і уяву читачів. У цьому Белінський підкреслював, що мистецтво сприяє розвитку свідомості людини та переконань людини щонайменше, ніж наука [8, с. 74].

Велике місце у змісті естетичного виховання займає формування в учнів художнього смаку, пов'язаного зі сприйняттям та переживанням прекрасного. Потрібно навчити школярів відчувати красу та гармонію справжнього витвору мистецтва, виявляти художню вибагливість, а також прагнення до підвищення культури поведінки.

Естетичні властивості особистості є вродженими, але починають розвиватися з раннього віку за умов соціального оточення і активного педагогічного керівництва. У процесі естетичного розвитку відбувається поступове освоєння дітьми естетичної культури, формування естетичного сприйняття, а також уявлень, понять, суджень, інтересів, потреб, почуттів, мистецької діяльності та творчих здібностей [7, с. 75].

К.І. Чуковського, слухаючи твори композиторів, діти починають долучатися до краси та багатства художнього слова, музики. Все це приносить їм справжнє задоволення, запам'ятовується та формує основи художнього смаку [3, с. 50].

Естетичне виховання – це розширення кругозору, списку прочитаних книжок, побачених кінофільмом, почутих музичних творів. Це організація людських почуттів, духовного зростання особистості, регулятор та коректив поведінки. Якщо оморальний вчинок відштовхує людину своєю антиестетичністю, якщо дитина здатна відчувати красу позитивного вчинку, поезію творчої праці-це говорить про її високий естетичний розвиток. І навпаки, є люди, які читають романи та вірші, відвідують виставки та концерти, обізнані про події мистецького життя, але порушують норми суспільної моралі. Такі люди далекі від справжньої естетичної культури.

Таким чином, естетичне виховання спрямоване на розвиток здібностей дошкільнят сприймати, відчувати і розуміти прекрасне, помічати хороше і погане, творчо самостійно діяти, долучаючись до різних видів художньої діяльності. Цілі естетичного виховання переслідують виконання головних та основних суспільних завдань. До них належить розвиток позитивних властивостей людини, наочне роз'яснення дітям, у чому прекрасне.

Гармонійне поєднання розумового та фізичного розвитку, моральної чистоти та естетичного ставлення до життя та мистецтва – необхідні умови формування цілісної особистості. Досягненню цієї високої мети багато в чому сприяє правильна організація музичного виховання дітей. В естетичному вихованні дошкільнят музика має дуже важливу роль. Музика має звукову природу, тимчасовий характер, узагальненість образів, будучи «мистецтвом почуттів», як говорив П.І. Чайковський. Музика має звучати як на музичних заняттях, а й у побуті, в іграх дітей, включатися до інших видів діяльності, служити розвагою і відпочинком [4, с. 18].

Музика починає звучати із ранкової зарядки, створюючи радісний, бадьорий настрій у дітей, активізуючи, підвищуючи їхній життєвий тонус. У теплу та суху пору року пісня має виконуватися на екскурсіях, на прогулянках, у хороводних іграх, створюючи спільність переживань, піднесеність настрою [4, с. 42].

Перша ознака музичності – здатність відчувати характер, настрої музичного твору, співпереживати почуте, виявляти емоційне ставлення, розуміти музичний образ. Музика хвилює маленького слухача, викликає реакції у відповідь, знайомить з життєвими явищами, народжує асоціації. Друга ознака музичності – здатність прислухатися, порівнювати, оцінювати найбільше яскраві та зрозумілі музичні явища. Це потребує елементарної музично-слухової культури, довільної слухової уваги, спрямованої на ті чи інші засоби виразності. Третя ознака музичності – вияв творчого ставлення до музики. Слухаючи її, дитина по-своєму репрезентує художній образ, передаючи його в співі, грі, танці [5, с. 83].

Музичне мистецтво, як і будь-яке інше, допомагає дітям досягти красу навколишньої природи, сприяє збагаченню їхнього життєвого досвіду, викликає різноманітні емоційні переживання. Враження, накопичені від сприйняття природних явищ, і навіть музичні враження діти переносять у художню діяльність. На основі дитини формуються художні інтереси, схильності, здібності, розвивається естетичний смак [6, с. 88].

У дитячому садку важливо розвивати естетичне ставлення дітей до навколишнього, до природи. Це досягається різними засобами, зокрема і засобами музичного мистецтва. Через сприйняття музичних образів, викликають в дітей віком різноманітні емоційні переживання, почуття радості, смутку, ніжності, доброти, педагог виховує таке саме ставлення до образів реальної природи. Естетичне ставлення дітей до навколишнього передбачає емоційний відгук на все прекрасне, вираження добрих почуттів, дбайливе ставлення до всього живого, оцінку красивого і в природі та мистецтві (оцінка красивих, гармонійних поєднань, фарб, звуків і т.д.) [3, с. 93].

Таким чином дитина вчиться думати, шукати, пробувати, знаходити рішення. Творчі зусилля дітей скеровуються на пошуки у художній діяльності нових засобів, варіантів, комбінацій. Методи, що використовуються на заняттях, при цьому мають характер управління діяльністю дітей.

Література:

1. Дубровіна І.В. Психологія: підручник. – 2-ге вид., Стер. – М.: Академія, 2001. – 464 с
2. Зіньківський В.В. Психологія дитинства. – М.: Академія, 2005. – 346 с.
3. Ковальчук Я.І. Індивідуальний підхід у вихованні дитини. – М., 2006.
4. Матюхіна М.В. Мотивація вчення молодших школярів. – М., 2005.
5. Обухова Л.Ф. Дитяча (вікова) психологія. – М., 2006.
6. Мухіна В.С. Вікова психологія. – М., 2008. – 456 с.

7. Педагогічний словник за редакцією Б.М. Бім – Бад. – М.: Велика російська енциклопедія. Освіта, 2003. – 312 с.

8. Вчіть дітей співати/ Упоряд. Орова Т.М., Бекіна С.І. – М.: Просвітництво, 2009. – 144 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-266-4/75>

НАВЧАННЯ ПРАЦІВНИКІВ УСТАНОВ ТА ОРГАНІЗАЦІЙ ДІЯМ ПРИ ОГОЛОШЕННІ СИГНАЛУ «ПОВІТРЯНА ТРИВОГА»

Богданов Є. П.

аспірант кафедри педагогіки й менеджменту освіти

Комунальний вищий навчальний заклад

«Херсонська академія неперервної освіти» Херсонської обласної ради

начальник навчально-методичного центру цивільного захисту

та безпеки життєдіяльності Херсонської області

м. Херсон, Україна

Надзвичайно зажаданими сьогодні є знання з галузі «Безпека життєдіяльності» та «Цивільний захист», які в умовах воєнного стану, з площини теоретичного вивчення та превентивних дій, нажаль, перейшли в систему необхідних практичних умінь та навичок, які майже не щоденно використовуються у повсякденному житті. В пошукових системах почастішали запити стосовно дій населення, працівників та роботодавців при виникненні ядерного вибуху, артилерійському обстрілі, організації евакуації, при повітряній загрозі тощо. Люди шукають та переглядають таку інформацію будь-де, як на офіційних сайтах органів влади, так і будь-яких інших, та переважно у різномірних публіках та месенджерах, іноді не розрізняючи ні надійність джерела інформації, ні якість отриманої інформації. Тому зараз вкрай важливою стала функція керівників всіх суб'єктів господарювання не тільки організувати захист своїх працівників від впливу небезпечних факторів надзвичайних ситуацій, а й організувати їх відповідне якісне навчання діям в умовах воєнного стану.

Обов'язковість проведення такої підготовки працівників безпосередньо за місцем роботи визначена на законодавчому рівні [1]. В особливий період керівниками організовується проведення занять за програмою прискореної підготовки з вивчення способів захисту від